

OBSAH

Predhovor	11
---------------------	----

Časť I

Teoreticko-metodické východiská uplatňovania vedeckej organizácie a riadenia práce v priemysle

1.	Práca, jej obsah a charakter	15
1.1	Vymedzenie pojmu práca	15
1.2	Obsah a charakter práce	16
1.3	Zmeny v obsahu a charaktere práce v podmienkach rozvinutej socialistickej spoločnosti	18
2.	Podstata a úlohy vedeckej organizácie a riadenia práce	22
2.1	Postupné formovanie vedeckej organizácie práce	25
2.1.1	Začiatky organizácie práce	26
2.1.2	Parciálne prístupy k štúdiu práce	27
2.1.3	Učenie V. I. Lenina o vedeckej organizácii práce	29
2.1.4	Rozvoj vedeckej organizácie práce v Československu	31
2.2	Teoretické vymedzenie vedeckej organizácie a riadenia práce	32
2.2.1	Interdisciplinárny prístup vo výskume problémov práce	33
2.2.2	Organizácia a riadenie práce a ich vzájomný vzťah	34
2.2.3	Spoločenská organizácia a riadenie práce	38
2.2.4	Organizácia a riadenie práce v chozrasčotnej sfére	39

Časť II

Objekty a faktory vedeckej organizácie a riadenia práce

3.	Pracovná sila a jej reprodukcia	45
3.1	Klasifikácia pracovníkov	47
3.2	Súčasný stav a perspektívny vývoj v zdrojoch a vo využívaní pracovných síl v ČSSR	49
3.2.1	Súčasný stav v zdrojoch a vo využívaní pracovných síl	49
3.2.2	Perspektívny vývoj zdrojov pracovných síl a ich štruktúry	51
3.3	Systém riadenia pracovných síl	53
3.3.1	Zásady a nástroje riadenia pracovných síl po roku 1980	54
3.3.2	Využitie exaktných metód v riadení pracovných síl	58
3.4	Výber, prijímanie a rozmiestňovanie pracovníkov v priemyselnom podniku a VHJ	59

3.5	Kvalifikácia pracovníkov ako faktor intenzívneho rozvoja ekonomiky	60
3.5.1	Podstata a význam kvalifikácie	60
3.5.2	Vývoj a budúca potreba kvalifikovaných pracovníkov pre intenzívny rozvoj ekonomiky	62
3.5.3	Kvalifikačná príprava a zvyšovanie kvalifikácie pracovníkov	63
3.5.4	Problémy ekonomickej efektívnosti vzdelania	66
4.	Deľba a kooperácia práce v priemyselnom podniku	68
4.1	Podstata a klasifikácia foriem deľby a kooperácie práce	68
4.2	Uplatňovanie racionálnych foriem deľby práce v podniku	70
4.3	Uplatňovanie racionálnych foriem kooperácie práce v podniku	75
5.	Kolektívne formy organizácie práce a odmeňovania	77
5.1	Podstata, význam a klasifikácia kolektívnych foriem organizácie a odmeňovania práce	77
5.2	Predpoklady rozvoja kolektívnych foriem organizácie práce	83
5.3	Organizácia a riadenie pracovnej brigády	88
5.4	Hmotné stimulovanie pracovnej brigády	90
6.	Systém organizácie práce na pracoviskách	93
6.1	Pracovisko ako ucelený, relatívne samostatný systém	93
6.2	Klasifikácia pracovísk	94
6.3	Faktory organizácie práce na pracoviskách	96
6.3.1	Klasifikácia faktorov	96
6.3.2	Charakteristika vybraných faktorov	97
6.4	Zásady racionálnej organizácie práce na pracovisku	105
6.5	Projektovanie pracovísk	108
6.5.1	Uplatnenie typizácie pri tvorbe a zdokonaľovaní pracovísk	109
6.5.2	Metodika projektovania nových a zdokonaľovania existujúcich pracovísk	109
6.5.3	Prínosy využitia metodiky TYPRA	112
6.6	Organizácia obsluhy pracovísk	113
6.7	Organizácia práce pri obsluhu viacerých strojov jedným robotníkom	116
6.7.1	Predpoklady uplatnenia viacstrojovej obsluhy	116
6.7.2	Organizácia rozmiestňovania strojov a uplatňované sústavy viacstrojovej obsluhy	117
6.7.3	Organizácia viacstrojovej obsluhy pri stochastických nárokoch na obsluhu	119
7.	Pracovní prostredia a jeho vliv na pracovníka	120
7.1	Obsah a klasifikácie faktorů pracovních podmínek a pracovního prostředí	120
7.2	Fyzikální faktory pracovního prostředí	121
7.2.1	Mikroklimatické podmínky	121
7.2.2	Čistota ovzduší	123
7.2.3	Osvětlení	124
7.2.4	Barevná úprava pracovního prostředí	127
7.2.5	Hlučnost prostředí	128
7.2.6	Vibrace a otřesy na pracovišti	129
7.3	Sociálně-psychologické faktory práce a pracovního prostředí	130
7.4	Bezpečnost a ochrana zdraví při práci	132
8.	Organizácia práce v čase v základných a pomocných procesoch	135
8.1	Faktory určujúce režim práce a prestávok	136
8.1.1	Výkonnosť a únava v pracovnom procese	136
8.1.2	Monotónia práce	138
8.1.3	Biologický rytmus človeka	141
8.2	Režim práce a pracovných prestávok v rámci pracovnej smeny	142
8.2.1	Zásady, postup a metódy určenia pracovných prestávok	143
8.2.2	Rozdelenie režimu práce a pracovných prestávok v rámci smeny	145

8.3	Týždenný režim práce	146
8.3.1	Týždenný režim v pretržitej výrobe	147
8.3.2	Týždenný režim v nepretržitej výrobe	148
8.3.3	Denný a týždenný režim práce v pomocných procesoch	151
8.4	Ročný režim práce	152
9.	Organizácia práce riadiacich pracovníkov	154
9.1	Riadiaci pracovníci, ich klasifikácia, obsah a význam ich práce	154
9.2	Zákonitosti, princípy a nástroje riadenia	160
9.2.1	Zákonitosti a princípy riadenia	160
9.2.2	Klasifikácia princípov riadenia	162
9.2.3	Nástroje riadenia	165
9.2.4	Vzťahy medzi zákonitosťami, princípmi a nástrojmi riadenia	166
9.2.5	Čiastkové princípy – pravidlá činnosti riadiacich pracovníkov	167
9.3	Smery rozvoja riadiacej práce	171
9.3.1	Klasifikácia rezerv a smerov racionalizácie riadiacej práce	172
9.3.2	Racionalizácia pracovných porád	174
9.3.3	Využívanie funkcie asistenta a poradcu vedúceho pracovníka v racionalizácii jeho práce	176
9.4	Hodnotenie tvorivosti riadiacich pracovníkov	177
9.5	Prognostický model socialistického vedúceho pracovníka	177
9.5.1	Hlavné činitele pôsobiace na podmienky budúcej činnosti výrobných organizácií v priemysle	178
9.5.2	Prognóza zmien podmienok pre riadiacu činnosť vedúcich pracovníkov	180
9.5.3	Prognóza zmien úloh a schopností vedúceho pracovníka	181
9.5.4	Prognóza systému kvalifikačnej prípravy vedúcich pracovníkov	182

Časť III

Metodológia uplatňovania vedeckej organizácie a riadenia práce

10.	Metodika riešenia racionalizačných úloh v organizácii a riadení práce	187
10.1	Zadanie a vymedzenie problémov na riešenie	187
10.2	Riešenie zadaných problémov	190
10.3	Realizácia prijatého riešenia	192
10.4	Hodnotenie dosiahnutých výsledkov	193
11.	Štúdium pracovno-organizačných systémov a klasifikácia používaných metód	199
11.1	Podstata a funkcia štúdia pracovno-organizačných systémov	199
11.2	Pramene informácií pre racionalizáciu práce	199
11.2.1	Informácie pre analýzu skutočného stavu	200
11.2.2	Informácie o cieľovom riešení	202
11.3	Požiadavky na vstupné informácie a metódy štúdia v racionalizácii práce	203
11.4	Klasifikácia metód štúdia pracovno-organizačných systémov	204
12.	Podstata a uplatňovanie vybraných metód časových štúdií práce	208
12.1	Triedenie činností a spotreby času pre potreby racionalizačného rozboru, normovania a riadenia práce	210
12.1.1	Triedenie činností a spotreby času z hľadiska pracovníka	210
12.1.2	Triedenie činností a spotreby času z hľadiska výrobného zariadenia	214
12.1.3	Triedenie činností a spotreby času z hľadiska predmetu práce	216

12.2	Snímka pracovného dňa	218
12.2.1	Metodika ukutočňovania snímky pracovného dňa	219
12.2.2	Druhy snímok pracovného dňa	227
12.3	Snímka operácie	231
12.3.1	Podstata a druhy snímok operácie	231
12.3.2	Metodika uskutočňovania snímky operácie	233
12.3.3	Možnosti a účel použitia snímky operácie	233
12.4	Metóda momentového pozorovania	235
12.4.1	Podstata a účel použitia momentového pozorovania	235
12.4.2	Celkový postup pri aplikácii momentového pozorovania	237
12.4.3	Využitie výpočtovej techniky pri momentovom pozorovaní	245
12.4.4	Prednosti a nedostatky metódy momentového pozorovania	252
13.	Podstata a uplatňovanie vybraných metód priestorových a pohybových štúdií práce	254
13.1	Priestorová štúdia	254
13.2	Pohybové štúdie	256
13.3	Sústava normatívo projektovania práce	257
13.3.1	Vymedzenie pohybových segmentov a základných častí ľudského tela	258
13.3.2	Charakteristika sústavy normatívo projektovania práce	260
13.3.3	Normatívne časové údaje a časová jednotka SNPP	263
13.3.4	Uplatnenie SNPP na príklade prvku „Premiestniť“	265
13.3.5	Oblasti a možnosti použitia SNPP v podnikovej praxi	267
13.4	Metódy viacstranného štúdia pracovného procesu	270
13.5	Podstata a uplatnenie metódy viacstranného, zonálneho výberového pozorovania	270
13.5.1	Zonálny prístup ku štúdiu pracovno-organizačných systémov	271
13.5.2	Viacstranné skúmanie objektu	272
13.5.3	Úprava krycieho a záznamového listu	273
13.5.4	Spracovanie údajov nameraných pomocou zonálnej metódy strojmi na dierne štítky	279
13.5.5	Postup pri štúdiu pracovného procesu metódou viacstranného zonálneho výberového pozorovania	279
14.	Metody operačného výzkumu v organizácii práce	282
14.1	Teorie hromadné obsluhy	283
14.2	Monte Carlo	285
14.3	Vyvažování linek	285
14.4	Sekvenční modely	287
14.5	Síťová analýza	288
15.	Normovanie spotreby práce	289
15.1	Podstata normovania práce a klasifikácia pracovných noriem	290
15.2	Obsah a štruktúra normy času	293
15.3	Metódy normovania práce robotníkov v základných procesoch	296
15.3.1	Metódy normovania práce robotníkov na individuálnych pracoviskách	296
15.3.2	Normovanie spotreby práce pri obsluhu viacerých strojov jedným robotníkom	301
15.3.3	Možnosti použitia výpočtovej techniky v normotvornej činnosti v základných procesoch	302
15.4	Normovanie práce robotníkov v pomocných a obslužných procesoch s využitím výpočtovej techniky	303
15.5	Normovanie práce technicko-hospodárskych pracovníkov	309
15.6	Evidencia, kontrola plnenia výkonových noriem a ich objektivizácia	311
16.	Zvyšovanie pracovnej disciplíny a rozvoj tvorivej iniciatívy pracujúcich	314
16.1	Pracovná disciplína a jej význam v organizácii práce	314
16.2	Možnosti upevňovania disciplíny práce	316

16.3	Podstata pracovnej a tvorivej iniciatívy	318
16.4	Formy iniciatívy pracujúcich	320
16.5	Rozvíjanie iniciatívy a účasti pracujúcich na riadení a riešení úloh organizácie a racionalizácie práce	325
16.6	Rozvoj iniciatívy pracujúcich a formovanie komunistického vzťahu k práci	326
16.7	Úlohy hospodárskeho vedenia a spoločenských organizácií v rozvoji pracovnej iniciatívy v podniku	327
17.	Vedecká organizácia a riadenie práce ako faktor intenzívneho rozvoja ekonomiky	329
17.1	Faktory intenzívneho rozvoja ekonomiky	329
17.2	Rozvoj organizácie a riadenia práce a intenzifikácia ekonomiky	331
17.3	Metodika hodnotenia úrovne organizácie a riadenia práce	334
17.3.1	Predpoklady a význam hodnotenia úrovne organizácie	335
17.3.2	Sústava ukazovateľov úrovne organizácie	335
17.3.3	Charakteristika ukazovateľov úrovne organizácie práce	336

Časť IV

Hmotné stimulovalenie pracovníkov – nástroj vedeckého riadenia práce

18.	Podstata hmotného stimulovalenia ekonomických subjektov	345
18.1	Formy ekonomických záujmov v socialistickej spoločnosti a ich obsah	348
18.2	Jednota a protirečenie ekonomických záujmov v socialistickej spoločnosti a úloha nástrojov hmotného stimulovalenia pri ich zosúladovaní	352
19.	Sústava nástrojov hmotného stimulovalenia v priemysle	355
19.1	Nástroje hmotného stimulovalenia VHJ	361
19.2	Nástroje hmotného stimulovalenia podnikov	367
19.3	Nástroje hmotného stimulovalenia vnútropodnikových útvarov	370
19.4	Nástroje hmotného stimulovalenia jednotlivcov a pracovných kolektívov	373
19.5	Smery zdokonaľovania nástrojov hmotného stimulovalenia ekonomických subjektov	375
20.	Tvorba prostriedkov na odmeňovanie – súčasť nástrojov hmotného stimulovalenia VHJ a podnikov	378
20.1	Spôsoby usmerňovania tvorby mzdových prostriedkov uplatňované v riadení mzdového vývoja v ČSSR	379
20.1.1	Voľná tvorba mzdových prostriedkov v priemyselných podnikoch v rokoch 1945 až 1951	379
20.1.2	Direktívny spôsob plánovania mzdových prostriedkov v priemyselných podnikoch v rokoch 1952 až 1958	380
20.1.3	Usmerňovanie mzdových prostriedkov v priemyselných podnikoch na základe dlhodobých normatífov hmotnej zainteresovanosti v rokoch 1959 až 1961	382
20.1.4	Dôchodkový spôsob tvorby mzdových prostriedkov v priemyselných podnikoch v rokoch 1967 až 1969	385
20.1.5	Plánovité usmerňovanie tvorby mzdových prostriedkov v priemyselných podnikoch v rokoch 1970 až 1980	389
20.1.6	Plánovité usmerňovanie tvorby mzdových prostriedkov vo VHJ a podnikoch v rokoch 1981 až 1985	392
20.1.7	Plánovité usmerňovanie tvorby mzdových prostriedkov vo VHJ a podnikoch po roku 1985	400
20.2	Všeobecné zásady plánovitého usmerňovania tvorby mzdových prostriedkov vo výrobných hospodárskych organizáciách	404

21.	Tvorba individuálnych miezd – nástroj hmotného stimulovania pracovníkov	407
21.1	Socialistický princíp odmeňovania podľa práce	407
21.2	Mzdová sústava – súbor nástrojov realizovania socialistického princípu odmeňovania podľa práce	412
21.3	Sústava tarifných miezd	414
21.3.1	Kvalifikačné katalógy	415
21.3.2	Mzdové tarify	422
21.3.3	Stupnice mzdových taríf	425
21.4	Hodnotenie náročnosti pracovných činností pri tvorbe nástrojov tarifnej sústavy	430
21.4.1	Problémy tvorby kvalifikačných katalógov	431
21.4.2	Problémy tvorby stupnic mzdových taríf	433
21.5	Obnovovanie účinnosti nástrojov tarifnej sústavy tarifných miezd	436
21.5.1	Program zvýšenia ekonomickej účinnosti mzdovej sústavy	438
21.6	Sústava mzdových foriem	442
21.6.1	Časová mzda	444
21.6.2	Úkolová mzda	445
21.6.3	Podielová mzda	450
21.6.4	Zmiešaná mzda	451
21.6.5	Prémie	454
21.6.6	Odmeny	460
21.6.7	Osobné ohodnotenie	462
21.6.8	Podiely na hospodárskych výsledkoch organizácie	464
21.6.9	Voľba mzdových foriem a rozbory účinnosti mzdových foriem	469
21.6.10	Smery zdokonaľovania sústavy mzdových foriem	473
21.7	Sústava mzdových a pracovnoprávných predpisov	476
22.	Diferenciácia v odmeňovaní pracovníkov	478

Časť V

Smery a predpoklady rozvoja vedeckej organizácie a riadenia práce

23.	Rozvoj organizácie a riadenia práce	485
23.1	Rozvoj sústavy plánovitého riadenia – faktor efektívnosti ekonomiky	486
23.2	Smery rozvoja organizácie a riadenia práce	487
24.	Predpoklady rozvoja vedeckej organizácie a riadenia práce	492
24.1	Organizačné predpoklady rozvoja vedeckej organizácie a riadenia práce	492
24.2	Kádrové a personálne predpoklady	494
24.2.1	Klasifikácia pracovníkov v oblasti rozvoja VORP	494
24.2.2	Analýza prípravy kádrov pre rozvoj VORP	496
24.2.3	Námety na prípravu kádrov pre oblasť VORP	496
Príloha 1	498
Príloha 2a	502
Príloha 2b	503
Príloha 2c	504
Literatúra	505
Register	511